

EUROOPA
KOMISJON

LIIDU VÄLISASJADE
JA JULGEOLEKUPOLIITIKA
KÕRGE ESINDAJA

Brüssel, 19.10.2020
JOIN(2020) 16 final

ÜHISARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

sõjaväelise liikuvuse tegevuskava rakendamise kohta 2019. aasta juunist 2020. aasta septembrini

I. SISSEJUHATUS

1. Sõjaväelise liikuvuse algatus on väga oluline sõjaväe isikkoosseisu ja varustuse kiire ja sujuva liikumise võimaldamiseks nii tavapärase tegevuses kui ka kriisi- ja konfliktiolukorras ning nii ELis kui ka väljaspool. See on asjakohane ka COVID-19 kriisi olukorras, sest tugevdab liidu üldist valmisolekut ja vastupidavust. Samuti võib sellega aidata kaasa majanduse pandeemiajärgsele taastamisele ELi kriitilistes sektorites, näiteks kaitse- ja transpordisektoris, eelkõige riiklike investeeringute kaudu.
2. Sõjaväelise liikuvuse algatus käivitati 10. novembril 2017¹ ja seda arendati edasi 28. märtsil 2018. aastal avaldatud ELi sõjaväelise liikuvuse tegevuskavas (edaspidi „tegevuskava“)². Selles käsitletakse kolme põhivaldkonda – transporditaristu, regulatiivsed ja protseduurilised küsimused ning muud ühisteemad –, soodustades tsiviil- ja sõjalise valdkonna sünergiat ning kasutades olemasolevat poliitikat ja õigusakte. See keskendub liidu lisaväärtusele ja nii saavad ELi liikmesriigid ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika ning riikliku ja rahvusvahelise tegevuse raames kiiremini ja tulemuslikumalt tegutseda.
3. President von der Leyen on rõhutanud, et ELil on vaja luua tõeline Euroopa kaitsekoostöö liit³. Kõrge esindaja ja komisjoni esitatud tegevuskava on selle üks võimalik komponent. Lisaks aitab see kaasa julgeoleku ja kaitse ambitsioonitaseme saavutamisele, nagu nõukogu 14. novembril 2016. aastal⁴ pärast juunis 2016 toimunud ELi üldise välis- ja julgeolekupoliitika strateegia esitlust⁵ kokku lepitati.
4. Tegevuskava rakendatakse kooskõlas alalise struktureeritud koostööga (sh projektide tasandil) ja see on kooskõlas ka konkreetsete meetmetega, milles ELi liikmesriigid leppisid kokku 25. juunil 2018⁶. Kuna tegemist on ELi ja NATO koostöö lipulaevaga, jätkub ELi ja NATO staapide vaheline tõhus suhtlemine sõjaväelise liikuvuse üle konkreetsete meetmetega, tuginedes varem saavutatud tulemustele, eelkõige mõlema organisatsiooni tegevuse aluseks olevate sõjaliste vajaduste sidususele. Koostöö jätkub Varssavi ja Brüsseli ühisdeklaratsioonide rakendamise,⁷ sellega seotud ühiste ettepanekute⁸ ja sellest tuleneva

¹ Ühisteatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule sõjaväelise liikuvuse parandamise kohta Euroopa Liidus (JOIN(2017) 41 final).

² Ühisteatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule sõjaväelise liikuvuse tegevuskava kohta (JOIN(2018) 05 final).

³ Näiteks: Poliitilised suunised järgmisele Euroopa Komisjonile (2019–2024) – „Liit, mis seab kõrgemad sihid: Minu tegevuskava Euroopa jaoks“, U. von der Leyen, 10. september 2019, <https://op.europa.eu/et/publication-detail/-/publication/43a17056-ebf1-11e9-9c4e-01aa75ed71a1>. President von der Leyeni 22. jaanuari 2020. aasta kõne Maailma Majandusfoorumil, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_20_102.

⁴ Nõukogu 14. novembri 2016. aasta järeldused ELi üldise strateegia rakendamise kohta julgeoleku- ja kaitsevaldkonnas, <https://www.consilium.europa.eu/media/22459/eugs-conclusions-st14149en16.pdf>.

⁵ Ühtne visioon, ühine tegevus: tugevam Euroopa. Euroopa Liidu üldine välis- ja julgeolekupoliitika strateegia, juuni 2016,

http://eeas.europa.eu/archives/docs/top_stories/pdf/eugs_review_web.pdf.

⁶ Nõukogu 25. juuni 2018. aasta järeldused julgeoleku ja kaitse kohta ELi üldise strateegia raames, punkt 18, <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10246-2018-INIT/et/pdf>.

⁷ Euroopa Ülemkogu eesistuja, Euroopa Komisjoni presidendi ja Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni peasekretäri 8. juuli 2016. aasta ühisdeklaratsioon ELi ja NATO koostöö kohta, <https://www.consilium.europa.eu/media/21481/nato-eu-declaration-8-july-en-final.pdf>; Euroopa Ülemkogu eesistuja, Euroopa Komisjoni presidendi ja Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni peasekretäri 10. juuli 2018. aasta ühisdeklaratsioon ELi ja NATO koostöö kohta, https://www.consilium.europa.eu/media/36096/nato_eu_final_eng.pdf.

⁸ Euroopa Ülemkogu eesistuja, Euroopa Komisjoni presidendi ja Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni peasekretäri 6. detsembri 2016. aasta ühisdeklaratsioon ELi ja NATO koostöö kohta, <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15283-2016-INIT/et/pdf>. Nõukogu 5. detsembri 2017. aasta

sõjaväelise liikuvuse teemalise struktureeritud dialoogi pidamisega staabitasandil. Sõjaväelise liikuvuse teemalist struktureeritud dialoogi käsitletakse detailsemalt viimases, viiendas ELi ja NATO koostöö eduaruandes⁹.

5. Tegevuskava elluviimine on siiani hästi edenenud tänu komisjoni talituste, Euroopa Liidu välisteenistuse (sh Euroopa Liidu sõjalise staabi) ja Euroopa Kaitseagentuuri pidevale tihedale koostööle ning liikmesriikide täielikule osalusele (kaasates kogu valitsemissektorit ning arvestades riikide suveräänsuse ja otsustusprotsessidega).
6. Tegevuskava kohaselt peavad kõrge esindaja ja komisjon esitama perioodilisi eduaruandeid¹⁰. Esimene ühine eduaruanne (edaspidi „aruanne“) sõjaväelise liikuvuse tegevuskava rakendamise kohta esitati 3. juunil 2019¹¹. Selles jõuti järeldusele, et kõikides valdkondades on saavutatud olulisi ja käegakatsutavaid tulemusi, ning täpsustati, et uus eduaruanne esitatakse 2020. aasta suve lõpuks. Nõukogu väljendas heameelt aruande ja asjaolu üle, et põhivaldkondades on saavutatud edasimineku ja käegakatsutavad tulemused¹².
7. See teine aruanne esitatakse täienduseks Euroopa Kaitseagentuuri teisele sõjaväelise liikuvuse aastaaruandele,¹³ mille üle avaldas juhtnõukogu 25. mail 2020 heameelt.

II. SÕJAVÄELISE LIIKUVUSE VAJADUSED ELis JA VÄLJASPOOL

A. Sõjaliste vajaduste dokumendi ajakohastamine

8. 8. mail 2019. aastal palus poliitika- ja julgeolekukomitee Euroopa välisteenistusel / Euroopa Liidu sõjalisel staabil ajakohastada sõjaliste vajaduste dokumendis transporditaristu parameetreid ja geograafilisi andmeid sõjaväelise liikuvuse vajaduste kohta ELis ja väljaspool¹⁴ (edaspidi „sõjalised vajadused“). 15. juulil 2019 kiitis nõukogu heaks ajakohastatud sõjaliste vajaduste dokumendi, mille koostas Euroopa Liidu sõjaline staap tihedas koostöös komisjoni talituste, Euroopa Kaitseagentuuri ja liikmesriikidega. Geograafiliste andmete ajakohastamine andis ELi liikmesriikidele võimaluse vaadata läbi ja ajakohastada sõjaväelise transpordivõrgu teatavate osadega (nt puuduvad ühendused ja piiriülesed elemendid) seotud teavet ning kaaluda täiendavalt tehnilisi nõudeid, järgides kogu valitsemissektori kaasamise põhimõtet ning kutsudes osalema riikide asjaomased pädevad asutused, mitte ainult kaitseministeeriumid. Kogu töö toimus NATOst juhindudes ja NATOga kooskõlastatult, vajaduse korral staabi tasandil¹⁵.

järeldused Euroopa Ülemkogu eesistuja, Euroopa Komisjoni presidendi ja Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni peasekretäri ühisdeklaratsiooni rakendamise kohta,
<https://www.consilium.europa.eu/media/31947/st14802en17.pdf>

⁹ Viies eduaruanne, milles käsitletakse ELi ja NATO nõukogu poolt 6. detsembril 2016 ja 5. detsembril 2017 heaks kiidetud ühiste ettepanekute rakendamist, 16. juuni 2020,
<https://www.consilium.europa.eu/media/44451/200616-progress-report-nr5-eu-nato-eng.pdf>.

¹⁰ 28. märtsi 2018. aasta ühisteatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule sõjaväelise liikuvuse tegevuskava kohta (JOIN(2018) 05 final, lk 10).

¹¹ Eduaruanne Euroopa Parlamendile ja nõukogule sõjaväelise liikuvuse tegevuskava rakendamise kohta (JOIN(2019) 11 final).

¹² Nõukogu 17. juuni 2019. aasta järeldused julgeoleku ja kaitse kohta ELi üldise strateegia kontekstis, lõik 52,
<https://www.consilium.europa.eu/media/39786/st10048-en19.pdf>.

¹³ Dokumendi SB 2020/023 lisa, 25. mai 2020.

¹⁴ Sõjaväelise liikuvuse vajadused ELis ja väljaspool (ST 14770/18), 28. november 2018.

¹⁵ Sõjaväelise liikuvuse vajadused ELis ja väljaspool, redaktsioon (ST 10921/19), 4. juuli 2019, mille nõukogu kiitis heaks 15. juulil ja mis konsolideeriti ülejäänud osaga 19. juulil (ST 11373/19).

9. Sõjaliste vajaduste dokumendi ajakohastamine on andnud kindla aluse järgmisteks sammudeks tegevuskava rakendamisel taristu valdkonnas, eelkõige puuduste analüüsi ajakohastamine ja kahesuguse kasutuse nõuete, mida kohaldatakse kahesuguse kasutusega transporditaristu rahastamiseks Euroopa ühendamise rahastust 2021–2027, ajakohastamine (vt punktid 14–20).

III. TRANSPORDITARISTU

10. Arvestades, et sõjaväe liikumine oleneb tsiviiltranspordi taristust, on üleeuroopalise transpordivõrgu ja sõjaväeliste vajaduste sünergia suurendamine tegevuskava oluline osa.

A. Kahesuguse kasutusega transporditaristu rahastamine

11. 2019. aasta kevadeks olid kaasseadusandjad jõudnud vajalikke kahesuguse kasutusega transporditaristu projektide (nii olemasolevate täiendamine kui ka uute ehitamine) rahastamise sätteid sisaldava Euroopa ühendamise rahastu (2021–2027) määruse tekstis ühisele seisukohale ja kiitnud selle heaks¹⁶. Rahalised eraldised Euroopa ühendamise rahastusse (2021–2027) lepatakse lõplikult kokku mitmeaastase finantsraamistiku (2021–2027) läbirääkimistel.
12. 21. juulil 2020 jõudis Euroopa Ülemkogu kokkuleppele ELi uues pikaajalises eelarves. Sellega eraldatakse sõjaväeliseks liikuvuseks 1,5 miljardit eurot (jooksevhindades 1,69 miljardit eurot) Euroopa ühendamise rahastu (2021–2027) raames¹⁷. Alates 2020. aasta septembrist ootab kokkulepe Euroopa Parlamendi heakskiitu.

Sõjaliste vajaduste dokumendi ajakohastamine

13. Sõjaliste vajaduste ja üleeuroopalise transpordivõrgu vajaduste esialgne puuduste analüüs tuvastas tsiviil- ja sõjaliste taristuvajaduste lüngad ning puuduvad ühendused sõjaväelise transpordivõrgus¹⁸. Esialgse puuduste analüüsi järelduste põhjal otsustati, et sõjaliste vajaduste dokumenti tuleb ajakohastada. Ajakohastatud sõjaliste vajaduste dokumendi kiitis nõukogu heaks 15. juulil 2019¹⁹ ning see sisaldab üldiste taristuvajaduste ja strateegiliste geograafiliste andmete muudatusi (vt punktid 8–9).

Ajakohastatud puuduste analüüs

14. Pärast sõjaliste vajaduste dokumendi ajakohastamist ja Ühendkuningriigi lahkumist EList 31. jaanuaril 2020 esitasid komisjoni talitused ja Euroopa välisteenistus 17. juulil 2020

¹⁶ 13. märtsil 2019 esitatud ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse Euroopa ühendamise rahastu ja tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1316/2013 ja (EL) nr 283/2014. Eduaruanne, Euroopa Liidu Nõukogu, 2018/0228 (COD), <https://www.consilium.europa.eu/media/38507/st07207-re01-en19.pdf>.

¹⁷ Euroopa Ülemkogu 17.–21. juuli 2020. aasta erakorralise kohtumise järeldused (21. juuli 2020), lk 53, <https://www.consilium.europa.eu/media/45109/210720-euco-final-conclusions-et.pdf>

¹⁸ Talituste 3. mai 2019. aasta ühine töödokument „Sõjalised vajadused ja üleeuroopaline transpordivõrk: puuduste analüüs“, SWD(2019) 175 final.

¹⁹ Sõjaväelise liikuvuse vajadused ELis ja väljaspool, redaktsioon (ST 10921/19), 4. juuli 2019, mille nõukogu kiitis heaks 15. juulil ja mis konsolideeriti ülejäänud osaga 19. juulil (ST 11373/19).

nõukogule ajakohastatud puuduste analüüsi sõjaliste vajaduste ja üleeuroopalise transpordivõrgu vajaduste kohta²⁰.

15. Ajakohastatud puuduste analüüsis jõutakse järeldusele, et sõjaliste vajaduste dokumendi ajakohastamine on avaldanud positiivset mõju sõjaväelisele liikuvusele ELis ja väljaspool. Esiteks on tsiviil- ja sõjaliste vajaduste tehniliste taristunõuete vahel praegu vähem erinevusi ning allesjäänud erinevused on mõnel juhul väiksemad. Järelikult on nüüd sõjaväelise liikuvuse jaoks vaja vähem leevendusmeetmeid. Teiseks on suurenenud sõjaväelise transpordivõrgu kogupikkus ja sõlmpunktide arv. Mõned sõjaväelise transpordivõrgu täiendused on aidanud vähendada puuduvate piiriüleste ühenduste arvu. Kuigi sõjaväelise transpordivõrgu ja üleeuroopalise transpordivõrgu kattuvus on veidi vähenenud (94 %-lt 93 %-le), on see endiselt väga suur.
16. Lisaks oleks kogu sõjaväelise transpordivõrgu laienemise tõttu võimalik taotleda suurema arvu transporditaristu projektide rahastamist Euroopa ühendamise rahastu sõjaväelise liikuvuse projektikonkurssidest.

Kahesuguse kasutuse nõuded

17. Kaasseadusandjate heakskiidetud Euroopa ühendamise rahastu (2021–2027) määruse tekstis on sätestatud, et komisjon võtab vastu rakendusakti, kus on kirjas kahesuguse kasutusega taristu meetmete suhtes kohaldatavad taristunõuded. Kuigi Euroopa ühendamise rahastu (2021–2027) määrust ei ole veel vastu võetud, on komisjoni talitused alustanud kahesuguse kasutuse nõuete rakendusakti väljatöötamist, et projektide rahastamist saaks alustada võimalikult varakult alates 2021. aastast.
18. Aprilli keskpaigast kuni 2019. aasta suve lõpuni konsulteerisid komisjoni talitused kõigi transpordiliikide asjaomaste ühendustega, et määrata kindlaks tsiviilotstarbel kasulike taristunõuete ülempiirid. Pärast transpordiühendustega konsulteerimist koostasid komisjoni talitused kahesuguse kasutuse nõuete esimese eelnõu, tehes tihedat koostööd Euroopa välisteenistusega (sh Euroopa Liidu sõjalise staabiga) ja konsulteerides Euroopa Lennundusohutusameti, Euroopa Kaitseagentuuri ning Innovatsiooni ja Võrkude Rakendusametiga. See põhines sõjaliste vajaduste dokumendis määratletud taristu parameetrite kattumisel transpordiühenduste sisendiga.
19. Kahesuguse kasutuse nõuete eelnõu on veelgi parandatud kolmel kohtumisel, kus osalesid üleeuroopalise transpordivõrgu komitee liikmed ja liikmesriikide kaitseministeeriumide eksperdid ning mis toimusid 2019. aasta septembrist kuni 2020. aasta jaanuarini. Viimasel kohtumisel koostati eelnõu, milles liikmesriigid olid mitteametlikult kokku leppinud. 17. juulil 2020 saatsid komisjoni talitused rakendusmääruse eelnõu liikmesriikidele kommenteerimiseks, et selle saaks vastu võtta niipea, kui Euroopa ühendamise rahastu (2021–2027) jõustub.
20. Kahesuguse kasutuse nõuded saavad taristu kavandamise lähtekohaks liikmesriikidele, kes soovivad ära kasutada tsiviil- ja sõjaväelise liikuvuse sünergia.

Kahesuguse kasutuse projektide kava

21. Komisjoni talitused olid palunud liikmesriikidel kindlaks teha oma prioriteetsed kahesuguse kasutuse projektid ning esitada need 2020. aasta esimesel poolaastal, et komisjoni talitused

²⁰ Talituste 17. juuli 2020. aasta ühine töödokument sõjaliste vajaduste ja üleeuroopalise transpordivõrgu vajaduste ajakohastatud puuduste analüüsi kohta (SWD(2020) 144 final).

saaksid tihedas koostöös Euroopa välisteenistusega (sh Euroopa Liidu sõjalise staabiga) valmistada ette projektide kava, mis vastab kahesuguse kasutuse nõuetele Euroopa tasandil.

22. Kuigi 2019. aastal saavutati väga positiivseid tulemusi, sealhulgas kahesuguse kasutuse nõuete mitteametlik vormistamine jaanuaris 2020, on projektide kava ettevalmistusprotsess 2020. aastal pärast COVID-19 puhangut aeglustunud. Siiski jätkub töö selleks, et komisjoni talitused saaksid projektide kava 2020. aasta lõpuks plaanikohaselt valmis. Siiani on peetud mitu kohtumist ja esialgsed suundumused näitavad ELi liikmesriikide suurt huvi.
23. Nagu juba mainitud, on Euroopa Ülemkogu kokku leppinud kahesuguse kasutuse transporditaristu rahastamise eelarves, mis ulatub 1,69 miljardi euroni²¹. Arvestades liikmesriikide suurt huvi ja valmisolekut investeerida, aitab eelarve majandust elavdada, aidates seeläbi kaasa ka COVID-19 kriisist taastumisele, eriti kui projektide rahastamist saaks eeljaotada.

B. Üleeuroopalise transpordivõrgu määruse läbivaatamine²²

24. Komisjoni talitused töötavad selle kallal, et viia üleeuroopalise transpordivõrgu määruse läbivaatamine lõpule 2020. aasta novembriks. Nagu tegevuskavas²³ märgitud, hindavad komisjoni talitused vajadust lisada muudetud määrulesse mõned kahesuguse kasutuse nõuded ja lisada üleeuroopalisele transpordivõrgule teatavad sõjaväelise transpordivõrgu osad seal, kus võib täheldada märkimisväärset tsiviilisikute voogu.

C. Infosüsteem TENtec

25. Pärast seda, kui nõukogu 2018. aasta novembris sõjaliste vajaduste dokumendi esialgse versiooni heaks kiitis, panid komisjoni talitused sõjaväelise transpordivõrgu andmed interaktiivsele TENteci kaartide kuvamise rakendusele,²⁴ võimaldades seega hõlpsasti visualiseerida ELi sõjaväelist transpordivõrku. Kui sõjaliste vajaduste dokumenti 2019. aasta juulis ajakohastati, uuendasid komisjoni talitused ka interaktiivset sõjaväelise transpordivõrgu kaartide kuvamise rakendust. Pärast Ühendkuningriigi lahkumist EList 2020. aasta jaanuaris uuendasid komisjoni talitused kaartide kuvamise rakendust veel kord. Komisjoni talitused otsivad jätkuvalt võimalusi rakenduse edasiseks täiustamiseks.
26. TENteci kaartide kuvamise rakendus on saanud positiivset tagasisidet ning jääb ELi institutsioonide töötajate ja liikmesriikide esindajate peamiseks tööriistaks ELi sõjaväelisele transpordivõrgule juurdepääsul ja selle analüüsimisel.
27. Lisaks on tegevuskavas sõjaväe ja tsiviilandmebaaside võimalik sidumine. Selleteemalised konsultatsioonid asjaosalistega algavad eeldatavasti 2020. aasta teisel poolel.

IV. OHTLIKE KAUPADE VEDU

²¹ Vt joonealune märkus 17.

²² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1315/2013 üleeuroopalise transpordivõrgu arendamist käsitlevate liidu suuniste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks otsus nr 661/2010/EL (ELT L 348, 20.12.2013, lk 1).

²³ Ühisteatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule sõjaväelise liikuvuse tegevuskava kohta (JOIN(2018) 05 final, lk 5).

²⁴ Seda interaktiivset rakendust saab kasutada vaid teadmisyajaduse alusel, võttes ühendust e-posti aadressil move-tentec@ec.europa.eu.

28. Sõjaline valdkond saaks kasu ohtlike kaupade veo valdkonna suuremast ühtlustamisest ELi tasandil. 2019. aastal esitas Euroopa Kaitseagentuur oma uuringu tulemused ohtlike militaarkaupade veo suhtes praegu kohaldatavate eeskirjade ja õigusaktide kohta. Uuringus anti ülevaade riikide õigusraamistikust, keskendudes ohtlike kaupade veo takistustele ja piirangutele. Samal ajal kui asjakohaste järeldustega tegeletakse riiklikul tasandil, otsustati uuringu tulemusi käsitleda Euroopa Kaitseagentuuri käimasoleva Euroopa piiriülese liikumise lubamise korra optimeerimise programmi ülesannetes.
29. Komisjoni talitused ja Euroopa Kaitseagentuur on loonud platvormi ohtlike kaupade veo alaste teadmiste vahetamiseks tsiviil- ja sõjaväeekspertide vahel. Selline teadmiste vahetamine on toimunud asjaomaste kogukondade kohtumistel ja töötajatevaheliste kontaktide kaudu. Ekspertid jätkavad tihedat koostööd, eelkõige seoses pinna- ja õhuvaldkonna tehnilise korraga, mida praegu piiriülese liikumise lubamise programmi raames arutatakse. Lisaks korraldati 2020. aasta veebruaris spetsiaalne ohtlike kaupade veo seminar, et parandada kõigi Euroopas piiriülese liikumise lubamise korra optimeerimise programmis osalevate liikmete ühist arusaamist.
30. Komisjoni talitused on jätkanud Euroopa Liidu välisteenistuse (eelkõige Euroopa Liidu sõjalise staabi) ja Euroopa Kaitseagentuuri toetamist ühtsete vabatahtlike tegevuste väljatöötamisel liikmesriikide tasandil, tuginedes ohtlike kaupade veo suhtes kohaldatavatele tsiviilõigusnormidele. Sellega seoses on ELi institutsioonid ja asutused ELi ja NATO sõjaväelise liikuvuse teemalise struktureeritud dialoogi käigus jätkanud võimaluse hindamist, et viidata NATO standardikokkuleppele AMovP6 (ohtlike kaupade veo eeskirjad sõjalises valdkonnas), et saada kasu selle salastatuse kustutamisest 2019. aastal.
31. Töö, mida Euroopa Kaitseagentuur maapealse piiriülese liikumise loa tehnilise kokkuleppe raames on teinud, näitab selgelt, et tõhustatud koostöö ja vastastikune usaldus liikmesriikide militaarsektoris on kasulik erinevate riiklike lähenemisviisidega tegelemisel. Meede, milles on vaikinisi kombineeritud tsiviilõigusnormide kohaldamine ja mida vajaduse korral täiendatakse NATO standardikokkuleppe AMovP6 sätetega, peaks põhimõtteliselt olema piisav, et võimaldada ELis ohtlike kaupade kiiret ja sujuvat rahvusvahelist vedu sõjaväelisel eesmärgil.
32. Teostatavuse ja edasiste meetmete vajaduse ELi tasandil hindamise kontekstis on komisjoni talitused analüüsinud mitut võimalust, et luua võrdlusraamistik eeskirjadele, mida kohaldatakse ohtlike kaupade veol sõjalises valdkonnas. Edasise tegevuse õiguslik alus tuleb kindlaks määrata tihedas koostöös komisjoni talituste ja Euroopa välisteenistuse vahel, kaasates ka Euroopa Kaitseagentuuri.

V. TOLL JA KÄIBEMAKS

A. Toll

33. Tegevuskavas määratletud konkreetset meetmed piiriülese sõjaväelise liikumisega seotud tolliformaalsuste sujuvamaks ja lihtsamaks muutmiseks, tagades ühtlasi ka sünergia NATOga, hõlmavad eelkõige muudatusi kahes komisjoni määruses,²⁵ mis on seotud liidu tollialaste õigusaktidega.

²⁵ Komisjoni 28. juuli 2015. aasta delegeeritud määrus (EL) 2015/2446, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 952/2013 seoses liidu tolliseadustiku teatavaid sätteid täpsustavate üksikasjalike eeskirjadega (ELT L 343, 29.12.2015, lk 1). Komisjoni 24. novembri 2015. aasta rakendusmäärus

34. 3. aprillil 2020 võttis komisjon vastu delegeeritud määruse (EL) 2015/2446 muudatuse, mis jõustus 16. juulil 2020²⁶. Selles muudatuses määratletakse sõjaväelise tegevuse raames veetava või kasutatava kauba mõiste ning kehtestatakse ELi vorm 302 tollidokumendina, mida ELi liikmesriigid peavad kasutama, sealhulgas liidu ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitikaga seotud sõjaväelise tegevuse kontekstis. See võimaldab kasutada ELi vormi 302 koos olemasoleva NATO vormiga 302 tollideklaratsioonina mitmesuguse piiriülese liikumise jaoks.
35. ELi vormi 302 mall töötati koos liikmesriikidega välja Euroopa Kaitseagentuuri tolliprogrammi raames. Pärast Euroopa Kaitseagentuuri juhtnõukogu kokkulepet augustis 2019 esitas agentuur 2019. aasta septembris komisjonile ELi vormi 302 malli, et selle saaks lisada läbivaatamiseks liidu tollivaldkonna õigusaktidesse.
36. Delegeeritud määruse väljatöötamisega samal ajal võttis komisjon 29. juunil 2020 vastu rakendusmääruse (EL) 2015/2447 muudatuse, mis jõustus 20. juulil 2020²⁷. Rakendusmääruse muudatused hõlmavad eelkõige menetluseeskirju ELi ja NATO vormi 302 kasutamiseks.
37. Eespool nimetatud muudatused, mida on kavas tulemuslikult rakendada pärast 2020. aasta suve, aitavad märgatavalt kaasa tegevuskavas määratud eesmärkide saavutamisele seoses tollitoimingute lihtsamaks ja sujuvamaks muutmisega ELis ning selle tagamisega, et piiriülest sõjaväelist liikumist käsitletakse kõigi ELi liikmesriikide tollis ühetaoliselt. Et tagada ühetaoline käsitlemine ka tulevikus, koostavad komisjoni talitused sõjaväelistele kasutajatele ja tollile konkreetse suunise ELi vormi 302 kasutamise kohta. Seetõttu töötavad nad edasi Euroopa Kaitseagentuuri koostatud suunisega ning peavad nõu ka Euroopa välisteenisutusega. Selle suunise esimene versioon peaks valmima 2020. aasta lõpuks.
38. ELi vorm 302 töötati välja igati läbipaistvalt ja dialoogis NATOga. ELi ja NATO vormi 302 mallide täielik vastavusse viimine eeldab kohandamist NATO poolt. Tollitoimingute lihtsustamiseks on sõjaväeliste kasutajate jaoks eelistatud lõpptulemus ikkagi see, et EL ja NATO kasutavad identseid vormi 302 malle, millest kumbki säilitab oma spetsiifilise õigusliku aluse.
39. Euroopa Kaitseagentuur koostas osalevate liikmesriikidega programmikokkuleppe seoses ELi vormi 302 võimaliku digitaalse kasutamise kohta. Esimene samm on anda hinnang vormi 302 digiteerimise vajaduse kohta ning võimalike riskide ja tulu kohta, mis võivad sellega kaasneda. Olenevalt kõnealuse hinnangu tulemustest peaks nõuetekohase sõjaväelise tollisüsteemi tehniliste kirjelduste koostamiseks mõeldud uuring looma raamistiku edasise digiteerimise jaoks. Programmikokkulepe allkirjastatakse eeldatavasti 2020. aasta lõpuks.

B. Käibemaks

40. Veel üks tähtis komisjoni tulemus, mis on saavutatud pärast eelmise aasta aruannet, on nõukogu direktiivi (EL) 2019/2235 vastuvõtmine²⁸ 16. detsembril 2019. See direktiiv tagab

(EL) 2015/2447, millega nähakse ette Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 952/2013 (millega kehtestatakse tolliseadustik) teatavate sätete üksikasjalikud rakenduseeskirjad (ELT L 343, 29.12.2015, lk 558).

²⁶ Komisjoni 3. aprilli 2020. aasta delegeeritud määrus (EL) 2020/877, millega muudetakse ja parandatakse delegeeritud määrust (EL) 2015/2446 (millega täiendatakse määrust (EL) nr 952/2013) ning muudetakse delegeeritud määrust (EL) 2016/341 (millega täiendatakse määrust (EL) nr 952/2013, millega kehtestatakse liidu tolliseadustik) (ELT L 203, 26.6.2020, lk 1).

²⁷ Komisjoni 29. juuni 2020. aasta rakendusmäärus (EL) 2020/893, millega muudetakse rakendusmäärust (EL) 2015/2447, millega nähakse ette Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 952/2013 (millega kehtestatakse liidu tolliseadustik) teatavate sätete üksikasjalikud rakenduseeskirjad (ELT L 206, 30.6.2020, lk 8).

NATO ja ELi tegevuse võrdse kohtlemise maksustamise seisukohast, vabastades lähetavast liikmesriigist väljaspool teenivatele relvajõududele tehtavad tarded käibemaksust ja aktsiisist, kui tegeletakse ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika kohase kaitsetegevusega. Tarded väljaspool oma riiki NATO kaitsetegevuses osalevatele relvajõududele on juba praegu sellise maksuvabastusega. Mõlema kaitsetegevusega seotud kaudsete maksude käsitamise ühtlustamisega tunnistatakse käesolevas muudatusettepanekus ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika ning sõjaväelise liikuvuse üha suurenevat tähtsust.

41. Liikmesriigid peavad vastu võtma käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid, et neid meetmeid saaks kohaldada alates 1. juulist 2022.

VI. PIIRIÜLESE LIIKUMISE LUBA

42. Selle valdkonna tegevust arendati edasi Euroopa Kaitseagentuuris, Euroopa piiriülese liikumise lubamise korra optimeerimise programmi raames, millega on liitunud 25 osalevat liikmesriiki ja Euroopa Kaitseagentuuriga sõlmitud halduskokkuleppe alusel ka Norra. Euroopa piiriülese liikumise lubamise korra optimeerimise programmi eesmärk on olla katusprogramm kahe tehnilise kokkuleppe väljatöötamiseks, üks maapealse ja teine lennutranspordi jaoks. Programm edeneb väga hästi tänu kõigi asjaomaste sidusrühmade aktiivsele osalemisele arvukates ajutistes töörühmades, mida toetavad komisjoni talitused ja Euroopa välisteenistus (sh Euroopa Liidu sõjaline staap). Osalevad liikmesriigid on juba välja töötanud mõlema tehnilise kokkuleppe esimese eelnõu, mida arendavad edasi kõigi osalevate liikmesriikide eksperdid, et kaotada siseriiklikes õigusaktides kehtivad piirangud. Väga oluline on liikmesriikide suur pühendumine programmi eesmärgi saavutamisele, et luua Euroopas liikumise heakskiitmise ühtlustatud protsess.
43. Euroopa piiriülese liikumise lubamise korra optimeerimise programm tugineb ka juba olemasolevatele Euroopa Kaitseagentuuri projektidele ja tegevustele. Üks nendest projektidest on Euroopa sõjalise piiriületamise ja maapealse transiidi tehniline kokkulepe Euroopa Kaitseagentuuri ELi mitmeliigilise transpordikeskuse projekti raames, millega on liitunud 17 liikmesriiki. Teine näide on 2012. aastal loodud ja 20 liikmesriigi allkirjastatud diplomaatiliste lubade saamise tehnilise kokkuleppe raames tuvastatud kogemuste kaasamine. Tehniline kokkulepe võimaldab osalisriikide sõjaväe transpordilennukitel üksteise territooriumilt üle lennata ja/või seal maanduda.

VII. MUUD KÜSIMUSED

44. Nagu tegevuskavas sätestatud, on sõjaväelise liikuvuse seisukohast asjakohaseks peetud mõnda valdkondadeülest küsimust, nagu väärinfo, küberturvalisus ja elutähtsa taristu kaitse. Need valdkonnad on osa hübriidohtudega võitlemise 2016. aasta ühise raamistiku 22 meetmest²⁹ ja nende rakendamine jätkub. Neljas aruanne hübriidohtudega võitlemise 2016. aasta ühise raamistiku rakendamise kohta ja 2018. aasta ühisteatis „Vastupanuvõime

²⁸ Nõukogu 16. detsembri 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/2235, millega muudetakse direktiivi 2006/112/EÜ, mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi, ja direktiivi 2008/118/EÜ, mis käsitleb aktsiisi üldist korda, seoses liidu raamistikus elluviidava kaitsetegevusega, ST/14126/2019/INIT (ELT L 336, 30.12.2019, lk 10).

²⁹ Ühisteatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule „Hübriidohtudega võitlemise ühine raamistik – Euroopa Liidu lahendus“ (JOIN(2016) 018 final).

tugevdamine ja suutlikkuse suurendamine võitluseks hübriidohtudega“ avaldati 24. juulil 2020³⁰.

VIII. JÄRELDUSED JA EDASISED SAMMUD

45. Alates esimesest eduaruandest jätkub tegevuskava rakendamine konkreetsete ja käegakatsutavate tulemustega, eelkõige sõjaliste vajaduste dokumendi ajakohastamine, puuduste analüüsi ajakohastamine, kahesuguse kasutuse nõuete kokkulepe ning ELi vormi 302 ja direktiivi vastuvõtmine, millega tagatakse NATO ja ELi raamistiku kohaselt kaitsetegevuse võrdne kohtlemine maksustamise perspektiivist.
46. Lisaks jätkavad komisjoni talitused, Euroopa välisteenistus ja Euroopa Kaitseagentuur tegevuskava rakendamist ja hindavad selle edenemist. Seda tehakse ELi tasandil kooskõlastatult, põhjalikul konsulteerimisel liikmesriikidega (arvestades igakülgset riikide suveräänsuse ja otsustamisprotsessidega) ning komisjoni talituste, Euroopa Liidu välisteenistuse ja Euroopa Kaitseagentuuri koostöös. Lisaks aitavad sõjaväelise liikuvuse parandamisele otseselt kaasa tegevused liikmesriikide eestvedamisel, eelkõige alalise struktureeritud koostöö ja sellega seotud projektide raames, ning 2018. aasta riiklike kohustuste täitmine. ELi ja NATO staabitasandil toimuv struktureeritud dialoog tõhustab selle valdkonna koostööd veelgi. Komisjon ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja tunnevad sellise tegutsemisviisi üle heameelt ning püüavad jätkata kaasavat ja tulemuslikku koostööd.
47. Kõrge esindaja ja komisjon esitavad järgmise eduaruande 2021. aasta suve lõpuks.

³⁰ Talituste ühine töödokument: Aruanne hübriidohtudega võitemise 2016. aasta ühise raamistiku rakendamise kohta ja 2018. aasta ühisteatis „Vastupanuvõime tugevdamine ja suutlikkuse suurendamine võitluseks hübriidohtudega“, 24. juuli 2020 (SWD(2020) 153 final).